

HANDLEPLAN FOR LITERACY I DAGTILBUD OG SKOLE 2023-2027

INDHOLD

1.0 Literacy – forudsætning for læring og trivsel.....	3
2.0 Sprog – fundamentet for literacy.....	4
2.1 Fra datainformeret viden til tidlig indsats	6
2.2 Fra hverdagsprog til før-faglige ord og fagsprog.....	8
2.3 Dansk som andetsprog (DSA)	9
3.0 Skriftsprog – læsning og skrivning.....	10
3.1 Balanceret læseundervisning	11
4.0 Literacy og de matematiske kompetencer.....	13
4.1 Matematisk opmærksomhed	14
4.2 Matematiske kompetencer	15
5.0 Literacy og fremtidens kompetencer.....	17
5.1 Teknologisk literacy.....	18

1.0

LITERACY – FORUDSÆTNING FOR LÆRING OG TRIVSEL

Udviklingen af børns og unges sproglige og skriftsproglige færdigheder og kompetencer er helt grundlæggende for at skabe en god start på livet for den enkelte i forhold til trivsel, læring og deltagelsesmuligheder i et demokratisk samfund, der bliver stadig mere globaliseret og digitaliseret. Disse grundlæggende sproglige og skriftsproglige kompetencer kaldes literacy. Børns og unges udvikling af literacy er forudsætning for at kunne udtrykke sig, danne relationer, indgå i fællesskaber samt indsamle og anvende viden.

Fredericia Kommunes handleplan for literacy tager udgangspunkt i de nationale mål for dagtilbud og skole, og den griber således fat i læreplanstemaerne for dagtilbud og det nationale tværgående tema 'Sproglig udvikling' i folkeskolen. Den favner desuden de fire kommunale pejlemærker: Trivsel i læringsmiljøer og fællesskaber, sproglige kompetencer, matematiske kompetencer og fremtidens kompetencer. Pejlemærkerne er kursen, vi i Fredericia Kommune navigerer efter på tværs af 0-18 årsområdet.

I Fredericia Kommune har vi i flere år haft fokus på udvikling af sprog og skriftsprog, men hvor den tidligere handleplan for literacy har taget udgangspunkt i en danskfaglig kontekst, følger denne handleplan nyere forskning, der breder literacybegrebet ud, så literacy bliver relevant i alle læringsarenaer. Dermed er handleplanen skrevet til alle lærere og pædagoger, der arbejder med børn og unge på 0-18 årsområdet. Udvikling af børns og unges kompetencer inden for literacy er et fælles ansvar.

"Literacy er vores kompetence til at afkode, forstå og anvende tegn som fx bogstaver, tal, diagrammer, grafer, tegning, billeder og andre symboler som et middel til at forstå verden og til at udtrykke os. En forudsætning for literacy er talesprog og pragmatisk forståelse".

Nationalt Videncenter for Læsning

Målet med denne handleplan for literacy er at skabe en fælles ramme og retning for, hvordan vi med fokus på sprog og skriftsprog skaber gode inkluderende læringsmiljøer, der understøtter alle børns og unges læringspotentialer. Med handleplanen vil vi skabe fælles retning, gøre os dygtigere og skabe sammenhæng i indsatserne på området. Omsætning til lokal praksis bliver en vigtig opgave for ledere, vejledere og pædagogisk personale.

2.0

SPROG – FUNDAMENTET FOR LITERACY

Sproget er barnets og det unge menneskes adgang til at kunne knytte relationer til andre, indgå i sociale fællesskaber samt danne nye erfaringer, der leder til ny viden. Sprogudviklingen hænger således uløseligt sammen med følelsesmæssig, social og intellektuel trivsel. Vedvarende opmærksomhed på barnets sproglige kompetencer er derfor helt centralt i dagtilbud, skoler og fritid for den samlede pædagogiske medarbejderstab.

For at understøtte den enkeltes sproglige udvikling er det vigtigt, at de fagprofessionelle i dagtilbud og skoler har et godt kendskab til sprog og sprogudvikling, og at der tages udgangspunkt i, hvor barnet eller den unge befinder sig. Alle pædagoger og lærere skal se sig selv som betydningsfulde sproglige rollemodeller i hverdagen, og de har en vigtig opgave med kontinuerligt at rette en fælles opmærksomhed mod sprog, uanset hvor i barnets og den unges liv, de befinder sig.

En vigtig opgave i forhold til udvikling af de kommunikative kompetencer er at stimulere dialog og begrebsudvikling. Forskning peger på, at 'dialogisk læsning' (læsning med samtale) både i hjemmet, i dagtilbuddet og i skolen har gode sideeffekter på viden om skriftsprog, ordforråd og kommunikative kompetencer.

Ordforrådets betydning for forståelse og kommunikation kan ikke understreges nok. Ordforrådet gør det muligt for et menneske at nuancere sine udsagn, ligesom ordforrådets betydning for læseforståelse er evident. Det er således vigtigt at understøtte, at børn udvikler et nuanceret og bredt ordforråd, som, i takt med at barnet udvikler sig, bliver stadig mere kontekstafhængigt. I afsnittet 'Fra hverdagssprog til før-faglige ord og fagsprog' beskrives vigtigheden af arbejdet med udvikling af ordforråd.

Forældrene er nøglepersoner i deres barns sprogudvikling, og det er derfor vigtigt at være i dialog om netop denne del af deres børns udvikling. Det er centralt, at barnet og den unge oplever, at forældrene og de fagprofessionelle samarbejder om det vigtige mål: At give alle børn de bedste forudsætninger for at klare sig godt i livet.

SÅDAN ARBEJDER VI MED SPROG I FREDERICIA KOMMUNE:

- Alle pædagoger og lærere i dagtilbud og skole arbejder bevidst med deres rolle som sproglige rollemodeller
- Der sker en løbende opkvalificering af alle medarbejders kompetencer og viden om sprog og sprogudvikling
- Alle pædagoger og lærere i dagtilbud og skole tilrettelægger de pædagogiske læringsmiljøer sådan, at børn og unge får mulighed for at danne erfaringer med de fire grundlæggende sproglige kompetencer: Læse, skrive, lytte og samtale
- Vi samarbejder med familierne om, at alle børn og unge udvikler sprog, der gør dem i stand til at lære, trives og udvikle sig.

2.1

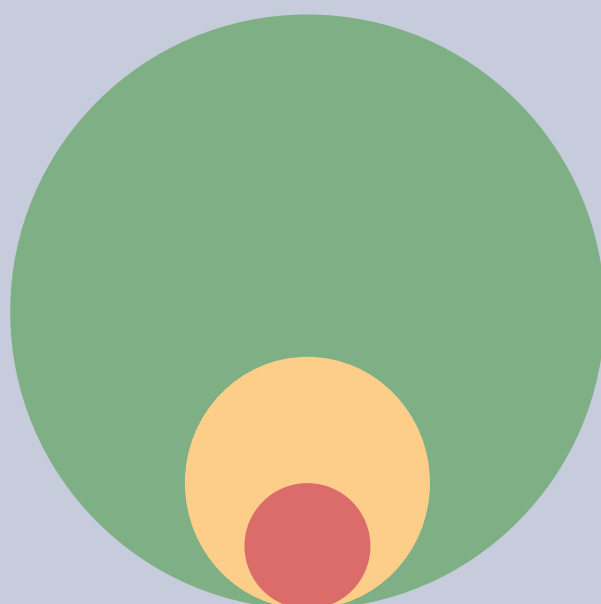
FRA DATAINFORMERET VIDEN TIL TIDLIG INDSATS

Vi ved fra forskning, at børn, der møder skolen med stærke sproglige kompetencer, har de bedste læringsforudsætninger, og dermed højnes deres muligheder for at klare sig godt i skolen. Ved at iværksætte en tidlig sproglig indsats, kan de fagprofessionelle således foregribe, at sproglige vanskeligheder udvikler sig til uoverstigelige læringsvanskeligheder.

I Fredericia Kommune følger vi vores børns og unges sprogudvikling med materialerne 'Sprogtrappen', 'Sprogvurdering 3-6' samt nationale test dansk/læsning. Sprogtrappen (0-3 år) og Sprogvurdering 3-6 år er IT-understøttet via

Rambølls platform Hjernen&Hjertet, mens opfølgningen på sprog ved hjælp af nationale test dansk/læsning (2.-8. klasse) senere i skoleforløbet kædes tættere sammen med den faglige progression i fagene.

Et vigtigt aspekt i den tidlige testning er, at testresultaterne ikke udelukkende skal bruges til at beskrive barnet. De skal kædes tæt sammen med en indsats i en af tre indsatsgrupper: Generel indsats (grøn), fokuseret indsats (gul) eller særlig indsats (rød). For at sikre en fortsat progression er der i forbindelse med testningen udarbejdet systematiske procedurebeskrivelser,

- Alle børn har brug for en generel forebyggende indsats
- 10-15 % har brug for en fokuseret foregribende indsats
- 5 % har brug for en særlig indgribende indsats

der afgør, hvad der skal ske i læringsmiljøet, og hvornår forældrene, talehørekonsulent, sprog- og læsekonsulent eller andre fagpersoner skal inddrages i arbejdet med barnet.

Figuren viser det særlige aspekt, at alle børn har brug for en generel forebyggende sprogindsats. Nogle børn er i store sproglige vanskeligheder og har brug for en særlig indsats hos fx sprogvejlederen eller kommunens tale-hørekonsulenter, andre børn har brug for en foregribende indsats i mindre grupper sammen med sprog- eller læsevejlederen i dagtilbud eller skole. Dog er det vigtigt at understrege, at disse børn ikke kun skal hjælpes uden for det fælles læringsmiljø i særlige tidsrum. De skal, lige som alle andre børn, have en hverdag i læringsmiljøet, hvor der tænkes i sprog i forbindelse med alle aktiviteter.

Sprog bliver således noget, vi gør hver dag i alle situationer, og noget alle voksne omkring barnet er optaget af både i dagtilbud og gennem skoleforløbet.

Når vi arbejder med datainformeret viden, skal vi være særligt opmærksomme på overgange i barnets og den unges liv, for dem er der mange af. Både fra dagtilbud til indskoling, til mellemtrin og til udskoling skal der være særlig fokus på, at data fra barnets og den unges tidligere læringsarenaer indgår, når der startes på noget nyt.

SÅDAN ARBEJDER VI MED DATAINFORMERET VIDEN I FREDERICIA KOMMUNE:

- Brugen af Sprogtrappen udvides til hele 0-3 års området
- Inkluderende sprogmiljøer fremmes for alle børn bl.a. ved integration af platformen Nebula fra Sprogklar i dagtilbud
- Det tidlige arbejde og de tidlige indsatser systematiseres gennem netværk for vejledere i dagtilbud og skole
- Sprogvurderingsresultaterne tilnærmes år for år det nationale mål 5 – 10 – 85 (5 % i særlig indsats, 10 % i fokuseret indsats og 85 % i generel indsats)
- Der skabes gode overgange, hvor bl.a. data bruges til at skabe trygge forløb uden læringstab

2.2

FRA HVERDAGSSPROG TIL FØR-FAGLIGE ORD OG FAGSPROG

Et af de vigtigste elementer i arbejdet med børn og unges sproglige udvikling er arbejdet med ordforrådet. Hos det lille barn handler det i høj grad om at lære mange ord og begreber, mens det senere i læreprocessen bliver tydeligt, at der også er tale om domænespecifikke ord: Hverdagsord bliver til før-faglige ord, der i undervisningens fag i skolen bliver til fagord.

I udvikling af både det før-faglige sprog og fagsproget spiller pædagoger og lærere en vigtig rolle, da det er gennem bevidste aktiviteter omhandlende samtaler, leg og læring, at børnene udvikler deres sprog fra primært at være et hverdagsprog til også at få en overbygning af før-faglige ord og fagord. Allerede i dagtilbud er det en vigtig opgave at skabe muligheder for at inddrage de før-faglige ord i hverdagen.

At tilegne sig et fagområde handler i høj grad om at tilegne sig fagets ord og begreber. Derfor kan man sige, at alle lærere er sproglærere, og alle pædagoger er sprogpædagoger. Børn og unges viden om fagord og særlige sproglige træk er en forudsætning for at lære det faglige indhold, men sproget er også et middel til at lære i de kommunikationssituationer, undervisningen består af, og derfor er man i dobbelte vanskeligheder, hvis man ikke 'taler sproget'.

SÅDAN ARBEJDER VI MED UDVIKLING AF ORDFORRÅD I FREDERICIA KOMMUNE:

- Sproglig udvikling – med fokus på hverdagsord, før-faglige ord og fagord – sættes i fokus i forhold til alle læreplanstemaer i dagtilbud og i forhold til alle fag i skolen
- Der skabes indsatser, som understøtter alle pædagoger og lærere i dagtilbud og skoler i deres arbejde med at få øje på bredden og dybden af børns og unges ordforråd

2.3

DANSK SOM ANDETSPROG

I folkeskoleloven defineres det at være tosproget som at have et andet modersmål end dansk og først ved kontakt med det omgivende samfund lære dansk. Dette vilkår gælder for en del børn i Fredericia Kommune.

Ved tilrettelæggelse af dagtilbuds og skolars læringsmiljøer må alle pædagoger og lærere derfor tage hensyn til, at der er flersprogede børn og unge med behov for ekstra støtte i sprogtilegnelsen. Vi skal være særligt opmærksomme på at inddrage sprogindsatser i begyndelsen af barnets liv, for vi ved, at tidlige indsatser er de mest effektive, når det handler om at give barnet gode betingelser i livet.

Dansk som andetsprog (DSA) i skolen bør fortrinsvis tilrettelægges som en integreret del af den almindelige undervisning i klassen: DSA-opmærksomhed i alle timer i alle fag. Denne form for undervisning kan med fordel understøttes af en DSA-lærer, der har særlig viden om området.

For at arbejde systematisk og metodisk med flersprogede børn er det vigtigt, at dagtilbud og skoler trækker på gode materialer til at afdække børns og unges sproglige potentialer, samt at der udarbejdes handleplaner ved behov. Det er vigtigt at afklare,

om barnets understøttelsesbehov kan dækkes i det almindelige læringsmiljø, eller om der er behov for særlige indsatser. På dagtilbudsområdet sker dette afdækningsarbejde i tæt samarbejde med kommunens tale-hørekonsulenter, mens der på skoleområdet bliver skabt en ensartet procedure fra skoleåret 2023/24.

Forskning peger på, at det er vigtigt for den flersproglige udvikling, at barnet stimuleres sideløbende på både modersmålet og andetsproget. Ved at inddrage barnets og den unges stærkeste sprog, bliver der flere muligheder for at udtrykke sig og gå i dialog med det faglige stof – og dermed bedre mulighed for læring. Translanguaging er en pædagogisk tilgang til sprogudvikling, der bevidst, effektivt og strategisk inddrager alle barnets og den unges sprog som ressource i læringen.

Denne tilgang til arbejdet med flersprogede elever fordrer et tæt samarbejde med forældrene, og translanguaging bliver derfor ikke kun en hjælp til faglig udvikling i klasserummet, men også en anerkendelse af det vigtige sprogarbejde, der er i hjemmet. Med translanguaging er målet, at fagpersoner løfter og styrker elevtrivsel og elevengagementet i skolegang og læring i samarbejde med forældrene.

SÅDAN ARBEJDER VI MED DSA I FREDERICIA KOMMUNE:

- Flersprogsdimensionen styrkes som en integreret del af læringsmiljøet i både dagtilbud og skoler
- Afdækning af DSA-behov i skolen systematiseres ved hjælp af ministeriets sprogrpøver, og herefter udarbejdes handleplaner, der skal indgå i den udvidede meddelelsesbog i skolen
- Translanguaging inddrages i forældresamarbejdet for at opnå større anerkendelse og involvering af modersmålet - samt mere læring for vores flersprogede børn og unge

3.0

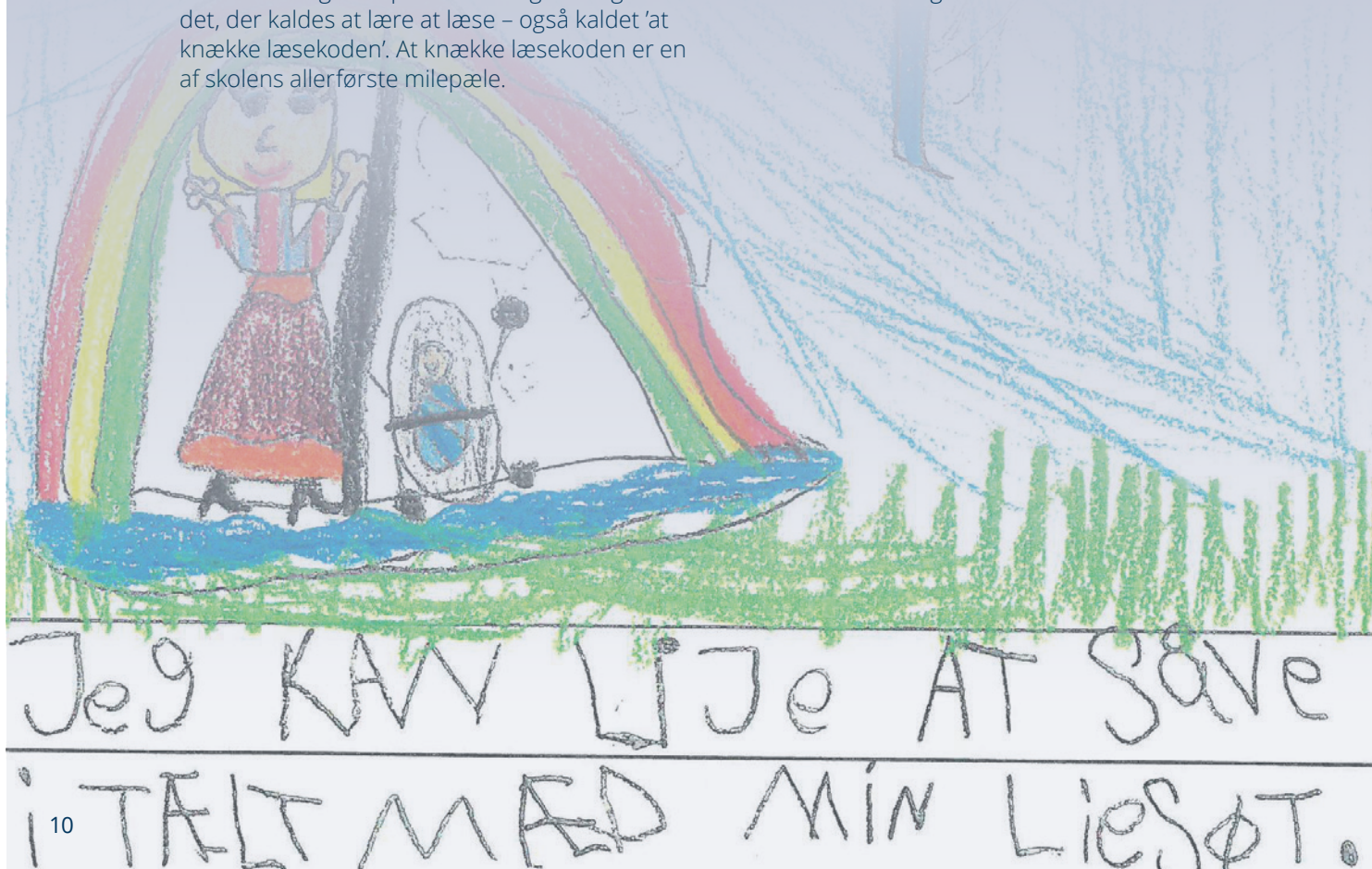
SKRIFTSPROG - LÆSNING OG SKRIVNING

Sprog og skriftsprog udvikler sig sideløbende og støtter hinanden. Derfor er det vigtigt, at vi tidligt introducerer skriftsproget for vores børn, og allerede i dagtilbud skal der arbejdes med legeskrivning og legelæsning i forbindelse med legende læring, så barnet bringes trygt ind i skriftsprogets verden.

Læseafkodning er den proces, hvor bogstaver omsættes til bogstavlyde, der sættes sammen til ord (lydsynteser). Skrivning er den modsatte proces, hvor ords bogstavlyde identificeres og kobles til en bogstavrække (lydanalyser). Disse sammenhængende processer er grundlaget for det, der kaldes at lære at læse – også kaldet 'at knække læsekoden'. At knække læsekoden er en af skolens allerførste milepæle.

Gennem læsning af tekst tilegner vores børn og unge sig både viden, nye store oplevelser og potentiale for udvikling af kommunikative kompetencer. Opbygning af gode læsekompetencer er derfor et helt centralt og kontinuerligt fokus i arbejdet med børn og unge.

Læsning har traditionelt været et centralt element i faget dansk. Det er det stadigvæk, men når læsebegrebet breddes ud og bliver til literacy, bliver læsning også til en række kompetencer inden for sprog, læsning, skrivning, kommunikation og vidensbearbejdelse, der skal understøttes i alle skolens fag.

3.1

BALANCERET LÆSEUNDERVISNING

I Fredericia Kommune vil vi fremadrettet læne os op ad seniorforsker ved Nationalt Videncenter for Læsning Jesper Bremholms syn på den balancerede læseundervisning, hvor målrettet undervisning i og træning af afkodningsfærdigheder suppleres med flere elementer fra forståelsesområdet. Jesper Bremholm pointerer, at der er 7 elementer, der skal indtænkes i al god læseundervisning:

1. Eksplicit undervisning i afkodning, hvor der skabes fonologisk bevidsthed og indføring i det alfabetiske lydprincip
2. Meget elevlæsning, hvor der er fokus på elevernes flydende læsning gennem varierede genlæsnings- og oplæsningsstrategier
3. Et rigt tekstunivers, hvor forskellig litteratur er med til at understøtte meningsorienterede læseaktiviteter
4. Eksplicit undervisning i læseforståelse og læseforståelsesstrategier, hvor forståelse af tekstens indhold vægtes i fx opgaver og samtaler
5. Meget skrivning som er integreret i læseundervisningen, da skrivning og læsning bør ses som to sider af samme sag
6. Fagligt varierede og indholdsrige emner, der kan understøtte elevernes sprog og vidensopbygning
7. Differentiering af undervisningsaktiviteter der er tilpasset forskellige elevgruppers læringsforudsætninger og læringsbehov

Som det ses er 'at knække læsekoden' kun en lille del af det at blive en kompetent læser. Barnet og den unge skal også arbejde systematisk med forskellige teksttyper, forståelsesstrategier og skrivning i mange sammenhænge for at nå læsemålene.

SÅDAN ARBEJDER VI MED SKRIFTSPROG I FREDERICIA KOMMUNE:

- Skriftsprogligheden inddrages som element i den legende læring i dagtilbud, glidende overgang og i 0. klasse
- Den balancerede læseundervisning bruges til at løfte arbejdet med læsning og skrivning i alle fag i skolen
- Det systematiske arbejde omkring afdækning af læsekompetencer, halvårlige eller årlige klassekonferencer og holdindsatser målrettet børn og unge i læsevanskeligheder fortsættes
- Vi følger det nationale mål for nationale test i dansk/læsning om, at andelen af elever med gode resultater øges, og andelen af elever med de dårligste resultater mindskes
- Der udarbejdes en kommunal handleplan for ordblindhed i foråret 2023. Denne beskriver, hvordan børn og unge i skriftsproglige vanskeligheder kan fastholdes i alderssvarende læring med ekstra fonologisk opmærksomhed og træning samt brug af læse- og skriveteknologi (LST).

4.0

LITERACY OG DE MATEMATISKE KOMPETENCER

"På mange måder kan man sige, at det at lære sig matematik er at lære sig et sprog. Et sprog, som indeholder matematiske ord og begreber for at kunne sætte ord på erfaringer, ideer og handlinger. Sprog og tanke er derfor uløseligt knyttet sammen".

(www.ncum.dk)

Som anført handler en stor del af matematiklæring i bund og grund om at tilegne sig og anvende det matematiske sprog og dets begreber, hvorfor matematiske kompetencer indgår helt naturligt i denne handleplan for literacy.

4.1

MATEMATISK OPMÆRKSOMHED

Arbejdet med sproglig opmærksomhed og arbejdet med matematisk opmærksomhed i dagtilbud og ved skolestart er tæt forbundne.

Børn erkender verden gennem sproget omkring dem. Matematik er et særligt sprog, som knytter sig til antal, størrelser og former samt relationen mellem disse. Når barnet anvender forklaringer, drager logiske slutninger og ræsonnementer, er det udtryk for, at de er i gang med at udvikle deres matematiske opmærksomhed. Hverdags-sproget og de før-faglige begreber er i fokus som fundament for udvikling af enkle matematiske begreber.

4-åriges matematiske forståelse har afgørende betydning for, hvordan de klarer sig i skolen. Det er derfor vigtigt at være yderst opmærksom på, hvordan barnet udvikler matematisk opmærksomhed igennem dagtilbud og skolestart.

SÅDAN ARBEJDER VI MED MATEMATISK OPMÆRKSOMHED I FREDERICIA KOMMUNE:

- Alle pædagoger og lærere i dagtilbud og i skolestart får et fælles sprog omkring matematisk opmærksomhed og kan understøtte indsatsen på området
- Vi skaber systematiske indsatsen omkring matematisk opmærksomhed i alle dagtilbud
- Vi skaber sammenhæng i arbejdet med matematisk opmærksomhed i dagtilbud og i skolestarten

4.2

MATEMATISKE KOMPETENCER

Centralt for matematikfaget i folkeskolen står de matematiske kompetencer. De fire elementer indenfor literacy (lytte, samtale, læse, skrive) indgår i den matematiske kompetence 'kommunikation'. Arbejdet med sproglig udvikling i matematik er altså et kompetencemål for faget matematik, og vi ved, at eleverne lærer med en dybere forståelse, når de kommunikerer med, i og om matematik. Mårettet arbejde med børns og unges sproglige udvikling er dermed også et middel til at lære.

Gennem skoleforløbet suppleres og udvikles hverdagssproget og dets før-faglige begreber til det mere abstrakte matematikprog, der inkluderer faglige begreber, symboler, grafer, tabeller, diagrammer mv. Fagbegreberne videreudvikles og nuanceres gennem hele skoleforløbet ved at anvende dialogiske undervisningsformer, der

“Læsning af matematiktekster kan sammenlignes med et orienteringsløb. Man skal navigere hensigtsmæssigt og medbringe vigtige informationer fra post til post”

(emu.dk)

sætter eleverne i situationer, hvor de kommunikerer med, i og om matematik.

Ved at være bevidst om inddragelse af literacyens fire elementer i undervisningen, kan børns og unges forståelse af matematikkens fagord og begreber styrkes. Bevidst brug af forskellige repræsentationsformer samt sammenhænge mellem dem vil styrke barnets og den unges forståelse af matematikken omkring dem. Repræsentationsformerne kan spænde fra konkrete

oplevelser, uformelle billeder og hverdagsprog til mere abstrakte notationsformer og brug af fagord.

Nogle matematiktekster udfordrer, da de er opbygget af forskellige modaliteter og kræver, at man kan overskue de multimodalt formidlede informationer og deres sammenhæng

At læse en matematikopgave er en særlig genre og kræver en særlig læsestrategi, hvori både læseafkodning og læseforståelse indgår. Der anvendes fagudtryk, instruktioner, ordforklaringer, skemaer, tabeller, fotos mv. Samtidig skal tekstens informationer oftest anvendes til løsning af en opgave. Det kræver en aktiv læseindstilling, evne til at kunne fortolke samt at have forforståelse for opgavens elementer. Der er altså tale om, at læsekompetencen i matematik skal være funktionel.

Der er tradition for, at matematikundervisningen fra ca. 4. klasse bliver mere skriftligt orienteret, og at sproget bliver mere komplekst. Vi skal være opmærksomme på, at der her ikke opstår en læringskløft, hvor nogle elever føler sig hægtet af. For at forhindre en eventuel læringskløft er det vigtigt, at der arbejdes systematisk

med læsning samt faglig- og før-faglig sprogbrug allerede i indskolingen, f.eks. ved brug af regnehistorier, sætningsstartere og billedsamtaler, så den sprog- og skriftsproglige kompetence gradvist opbygges.

En elev i matematikvanskeligheder har ofte udfordringer indenfor talforståelse og grundlæggende talbehandling samt udfordringer inden for problemløsningsprocesser i matematik. Disse vanskeligheder har oftest relation til begrebsforståelse, der kan knyttes til sproglige og skriftsproglige udfordringer.

I de kommende år har vi ekstra fokus på udvikling af børns og unges kompetencer i matematik gennem pejlemærket 'matematiske kompetencer'.

SÅDAN ARBEJDER VI MED MATEMATISKE KOMPETENCER I FREDERICIA KOMMUNE:

- Literacyindsatser indgår i det kommunale pejlemærke for matematiske kompetencer
- Handleplanen for literacy er med til at skabe en fælles retning for opsporing af og indsatser for børn og unge i matematikvanskeligheder og med særlige matematiske kompetencer
- Sprogs og skriftsprogs betydning for faglig udvikling indgår i distrikternes plan for arbejdet med matematiske kompetencer

5.0

LITERACY OG FREMTIDENS KOMPETENCER

I Fredericia Kommune arbejder vi målrettet med, at børn og unge opnår kompetencer, der gør dem i stand til at designe løsninger på problemer fra deres livsverden og derved opleve, at de kan gøre en positiv forskel for sig selv og andre samt finde veje ind i en fremtid, de ikke kender. Når vi arbejder med fremtidens kompetencer, arbejder vi med udgangspunkt i 21st century skills.

Arbejdet med 21st century skills kræver både analoge og digitale kompetencer. Derfor bliver arbejdet med teknologisk dannelse også et centralt og vigtigt element ind i arbejdet med literacy.

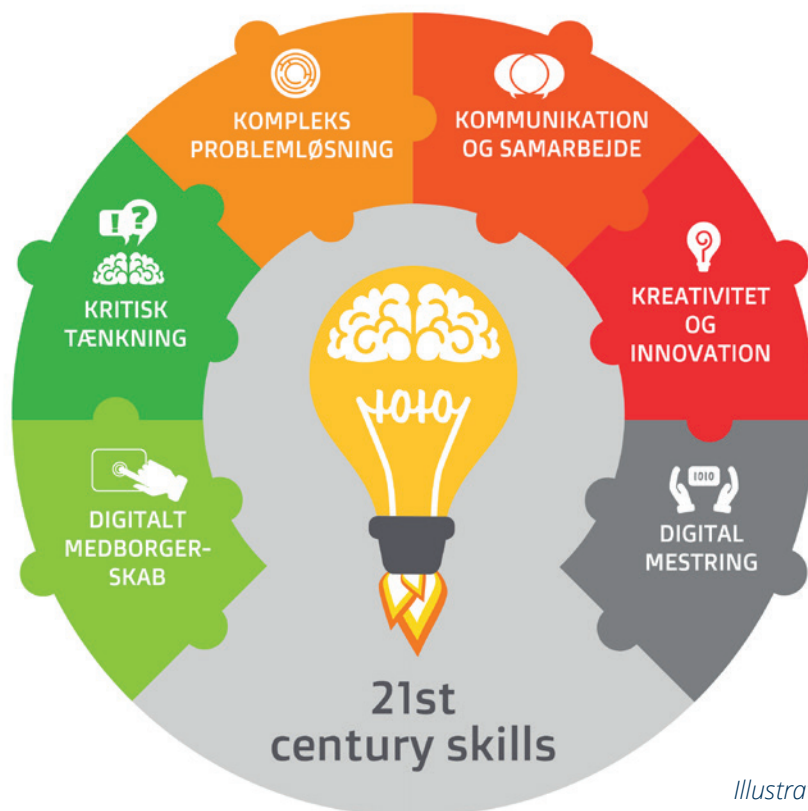

Illustration: FabLab@SCHOOLdk

5.1

TEKNOLOGISK LITERACY

Der er et stigende behov for, at vores børn og unge besidder en række kompetencer, som knytter sig til de digitale teknologier. Det fordrer, at vi arbejder med børnenes kompetencer til at kunne læse, skrive og forholde sig til multimodale tekster, som de på forskellig vis møder i hverdagen på diverse skærme.

De digitale teknologier er mere end blot udtryk og budskaber. De giver mange muligheder for at modtage og skabe selv, og teknologierne er mere end det, vi møder på skærmen. De er både en forudsætning og en udfordring i det moderne samfund, hvor de er fantastiske værktøjer og arbejdsredskaber til at løse store og små problemer i både privat- og arbejdslivet. Det kræver teknologisk mestring at kunne anvende og håndtere teknologierne. Hertil knytter der sig et særligt sprog.

Det er derfor centralt for børn og unge, at de udvikler et sprog for, hvad teknologier er, hvad de gør, og hvilke handlemuligheder, de giver brugere, som afsæt for at de kan analysere, reflektere over og forholde sig til teknologierne.

Teknologisk literacy handler om, at vores børn og unge mestrer det sprog, som knytter sig til teknologierne. Et sprog der er meget varieret – lige fra den visuelle vektorgrafik til det matematisk/logiske programmeringssprog.

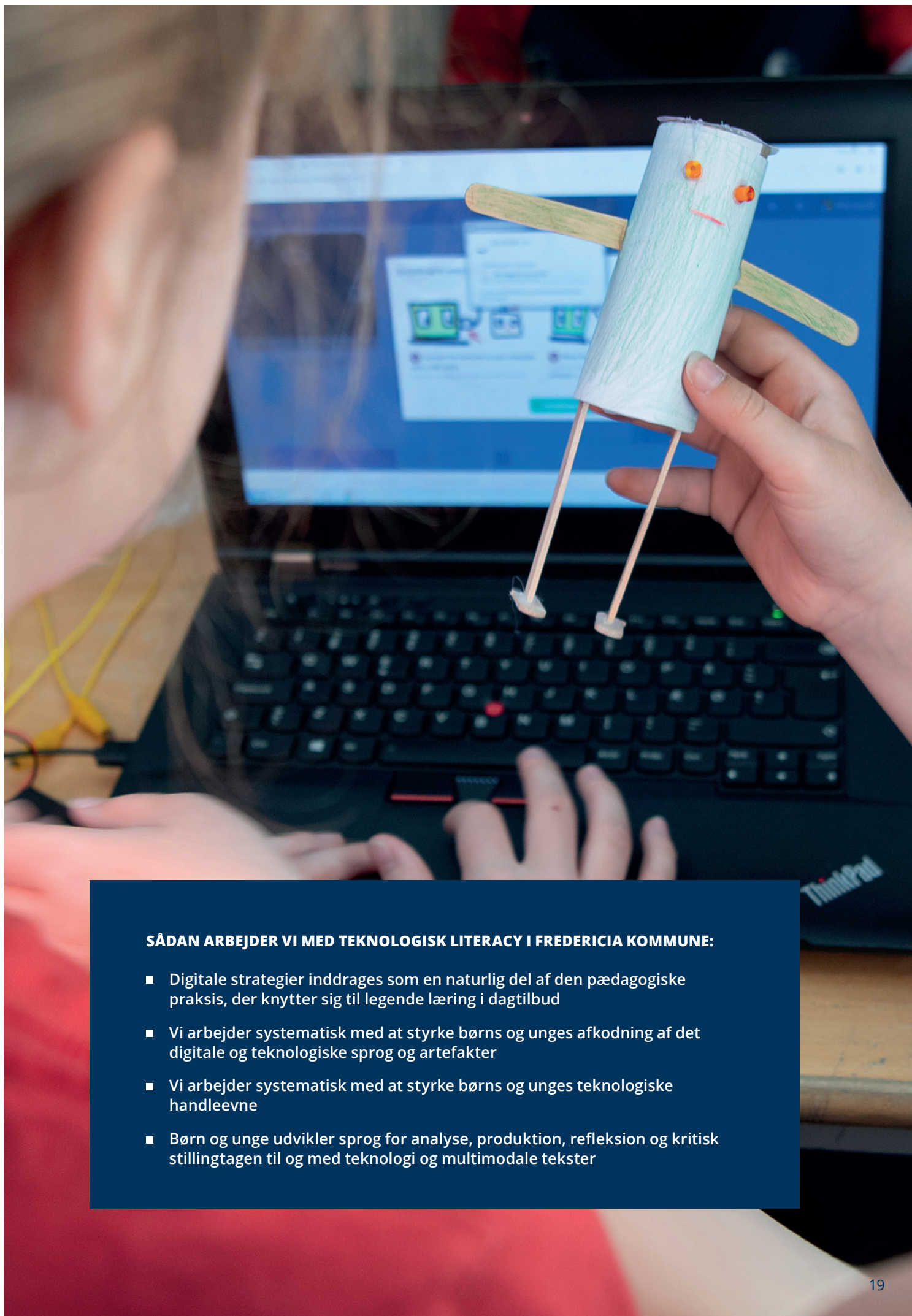
Sproget, der knytter sig til teknologierne, er i stor udstrækning modersmålsneutralt. Det vil sige, at det ikke specifikt knytter sig til det danske sprog at kunne mestre teknologierne. Det har nogle potentialer i forhold til flersprogede børn, som vi skal være nysgerrige på at udnytte.

Teknologisk literacy handler om, at man ikke bare skal "kende og forstå teknologiernes funktionalitet, men også forstå, hvordan de interagerer med brugere, og hvordan teknologi er indlejret i og forandrer samfundet – samtidig med, at samfundets måde at være samfund på præger udformningen af teknologier".

(Johannes Fibiger)

Det digitale og teknologiske sprog er på mange måder afgørende for, at vores børn og unge har de nødvendige kompetencer til at kunne begå sig i et digitaliseret samfund.

Det er en afgørende dannelsesopgave i de kommende år at danne og uddanne børn og unge i teknologisk literacy, så de kan anvende, forstå, være skabende, reflektere over og forholde sig kritisk til de digitale teknologier, som både er samfundsskabte og samfundsskabende.

SÅDAN ARBEJDER VI MED TEKNOLOGISK LITERACY I FREDERICIA KOMMUNE:

- Digitale strategier inddrages som en naturlig del af den pædagogiske praksis, der knytter sig til legende læring i dagtilbud
- Vi arbejder systematisk med at styrke børns og unges afkodning af det digitale og teknologiske sprog og artefakter
- Vi arbejder systematisk med at styrke børns og unges teknologiske handleevne
- Børn og unge udvikler sprog for analyse, produktion, refleksion og kritisk stillingtagen til og med teknologi og multimodale tekster

